

Učiteljem-turistom. *)

Ker je izražena že od več strani želja, da se povodom letošnjega zborovanja „Zaveze“ v Radovljici napravi tudi večjo turo po naših prekrasnih gorenjskih planinah, podajamo v naslednjem načrt ture, ki nudi vsem prijateljem in prijateljicam planinskega športa vse ono, kar je krasnega in vredno, da se ogleda.

Ponedeljek, 26. avgusta: Odhod z Bleda z osebnim vlakom ob 6:44 zvečer, prihod na Boh. Bistrico ob 7:17. Tu izletniki prenoče.

Torek, 27. avgusta: Odhod iz Boh. Bistrice ob 7. zjutraj. Izlet k Boh. jezeru in k Savici z vozovi. Ob 12. povratek k jezeru, kjer bo skupno kosilo. Ob 5. popoldne odhod v Srednjo vas peš (luro hodá), tu se prenoči.

Sreda, 28. avgusta: Zjutraj ob 5. odhod iz Srednjevasi čez Uskovnico v Konjščico (planina, mleko, maslo, sir), Toše (planina), Velopolje (planina), Vodnikova koča (slov. pl. društva), slednjic na Kredarico**) Aljaževa koča (slov. pl. društva). — Pot iz Srednje vasi na Kredarico traja 8—10 ur. Na Kredarici prenoče izletniki.

Četrtek, 29. avgusta: Ob 1/2 5. na vrh Triglava (1 uro) in nazaj na Kredarico mimo Dežmanove kočice v Kot ter mimo Peričnika (slap) na Dovje. Pot s Kredarice na Dovje je 7 ur.

Oprema: Kratke hlače, dobro okovani čevlji, ogrtač, okovana palica, nahrbtnik. Priporoča se tudi nekaj perila, srajca, nogavice, da se v vsakem slučaju lahko preobleče. — **Jestvine in pijača:** Kruh, sadje, trdo kuhana jajca, nekoliko mesnine. Opojnih pijač ne priporočajo turistom. Zadostuje stekleničica dobrega konjaka za slučaj slabosti ali onemoglosti.

Kdor je omočen ali ima srčno napako, temu nesvetujem, udeležiti se ture.

Ves obhod bi veljal približno 20 kron.

Za slučajne nezgode je odgovoren vsak zase.

Natančnejša pojasnila daje tovariš Avgust Jenko, učitelj na Bledu, ki prevzame tudi kakor vodnik to turo.

Učiteljem-turistom naš planiski pozdrav!

Krajevni odbor.

Za slovensko šolstvo in drugo.

+ Istrski poslanec dr. Matko Laginja je imel v seji poslanske zbornice dne 18. pret. mes. ob razpravi k budgetnemu provizoriju daljši govor, ki se je v njem zavzel tudi za slovensko šolstvo in za druge zahteve Slovencev.

Poslanec dr. Laginja je dejal:

Naši najbližji rodni bratje, Slovenci, ki zavzemajo Kranjsko, del Koroške, velik del Štajerske ter Goriško in prebivajo tudi v Trstu, čeprav le kot manjšina, vendar kot avtohtono prebivalstvo, stojijo dandanašnji kulturno tako, da v vseh teh deželah ni niti ene prave srednje šole s slovenskim učnim jezikom, kaj še vseučilišče, do katerega ima 1 1/2 milijonski narod na vsak način pravico. Po mojem mnenju nikakor ni zdrava ta ideja, ako se trdi, da bi imeli le narodi 40 ali 60 milijonov pravico do višje kulture in do višjih učilišč.

*) Cenjene tovarišice se izleta tudi lahko udeleže.

**) Vse te kočice so opremljene z vsem komfortom: vino, pivo, žganje, juha, čaj, različne konzerve, kruh, slaščice itd.

Če omenjam, da prosijo Slovenci v Trstu, ki so avtohtona manjšina dežele, oziroma tamkajšnje občine, že 20 let za ljudsko šolo v svojem materinem jeziku, in sicer toliko pri občini, kolikor pri vladi, ter te šole doslej še niso dobili po 20 letih ter da morajo vzdrževati, da se kolikortoliko narodnostno ohranijo, privatno šolo, ki jo obiskuje nad 700 otrok, iz svojih ne vedno bogatih sredstev, potem je kulturni položaj tega naroda s stališča vlade po mojem mnenju označen zadostno.

Ne more pa se reči, da bi ljudstvo ne imelo morda nobenega hrepenenja, nobene želje po napredku in kulturi.

Ta mali narod, če ga ločite od nas Hrvatov, izkazuje neki unicum v Evropi. Ima n. pr. društvo za izobrazbo ljudstva, „Družbo sv. Mohorja“, ki jo podpira nad 80.000 članov in čigar publikacije se čitajo letno ali boljše rečeno, vsak dan, zakaj ne le višji izobraženci, marveč nižji in pred vsem nižji sloji prebivalstva čitajo te publikacije; to je znano.

Ta narod ima gospodarske organizacije, ki so že lepo napredovale. V jeziku tega ljudstva se uraduje mnogo, skoro izključno na Kranjskem, v velikem delu na Štajerskem in Goriškem. S stališča vlade se torej ne more trditi, da ni treba tega jezika še razvijati z državnimi sredstvi, češ, da bi ne bilo potrebe za to.

Naloga in dolžnost vlade je, vsaj s stališča vzgoje, dobrih, ljudstvu blizu stoječih uradnikov, uvesti jezik tega naroda v šole, v srednje šole in eventualno v visoko šolo.

Sveta dolžnost vlade je — ker drugače ostane sramota — da prisili tržaško občino, ki končno vendar ni velesila, k temu, da napravi Slovincem v Trstu potrebno ljudsko šolo, ali če že to ne gre iz kakršnegakoli vzroka — zakaj mi vemo, da imajo avstrijske vlade tam doli obilo obzirov — naj se napravi iz državnih sredstev slovenska šola, in to z večjo pravico, nego da se srednje šole z nemškim jezikom vzdržujejo sredi slovenskega in laškega prebivalstva.

Dotakniti se hočem še razmer justične uprave.

Lahko bi bilo, slovenskemu narodu tudi v tem oziru ustvariti vsaj nekoliko usprejemljivejši položaj.

Višja deželna sodnija v Gradcu ima brezdvoma preveliko število agend. Ako se jih že neče — zopet iz kakršnihkoli vzrokov — deliti, se more po analogiji tega, kar je bilo uvedena po 50 letih nekdanj na Tirolskem, po analogiji Tridenta, urediti vsa reč v Ljubljani tako, da bi tam uradovali slovenski senati višje deželne sodnije v Gradcu za Kranjsko, za del Koroške in za slovenski del Spodnje Štajerske.

Pisarna.

LIII.

Vprašanje: Pri nas je volil občinski odbor moža v krajni šolski svet. Dotičnik je bil že 18krat sodnijsko kaznovan in je bil takrat zaradi tožbe nadučiteljeve v preiskavi zavoljo hudodelstva.

Proti tej volitvi je ugovarjal šolski voditelj na okrajni šolski svet. Zaraditega ni bila potrjena ta volitev. Občinski odbor je bil pozvan, da si izbere drugega člana v krajni šolski svet.

Danes, 28. julija, je bila seja in se je volilo zopet udom prejšnjega moža.

Taisti je obenem ud občinskega odbora in je bil zaradi tožbe nadučiteljeve pred kratkim obsojen zavoljo žaljenja časti na mesec dni zapora. Slednjo kazen ni še prebil in je ugovarjal na okrožno sodišče, ki je potrdilo prvotno sodbo.

Prosim, odgovorite mi, če je mogoče proti temu ugovarjati, ker dotični ni bil kaznovan zaradi hudodelstva. Seveda v tem kraju je ljudstvo jako nasprotno šoli in učiteljstvu. In da učitelji nagajajo nalašč, volijo takega, ki je najhšjši rogovilež in vsestransko podel človek.

Če ni mogoče ugovarjati, naj vse učiteljstvo, posebno naša „Zaveza“, dela na to, da bi ne smele priti v okrajni šolski svet take omadeževane osebe.

Z. S.

Odgovor: Ako je bil dotičnik zaradi hudodelstva kaznovan, je izgubil iz tega vzroka občinsko aktivno in pasivno volilno pravico, torej ne more biti občinski odbornik. In ako ne sme biti to, ne sme biti tudi član krajnega šolskega sveta. V nasprotnem slučaju pa Vam ne moremo svetovati, t. j. v tem slučaju, ako je bil dotičnik le zaradi prestopkov in pregreškov obsojen. — Obrnite se v tej zadevi na deželni šolski svet in nam poročajte o svojem uspehu. „Zaveza“ lahko protestuje proti takemu postopanju, a če ni zakonitega določila, ne more storiti več. Pridite k letošnji „Zavezini“ skupščini in izprožite to vprašanje ali pa poverite kakega prijatelja tovariša!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo ima svoje redno zborovanje v nedeljo, dne 11. avgusta t. l., ob 2. uri popoldne v Šoštanju po nastopnem vzporedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Ewentualno predavanje. 4. Nasveti in predlogi. — Pri tem zborovanju pobira tudi poverjenik „Slov. Šolske Maticice“ članarino za leto 1907.

Ker je to zborovanje zadnje pred počitnicami, upamo, da se ga bodo člani polnoštevilno udeležili.

Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 7. julija v Celju. K temu sestanku je došlo lepo število tovarišev in tovarišic iz sosednega laškega okraja, ki se jim je pridružil jurist g. Zurko. Nekaj članov našega društva je opravičilo svojo odsotnost.

Tovariš predsednik, otvarjajoč zborovanje, v presrečnih besedah pozdravi premile goste iz laškega okraja, želeč, da bi jim v dragem spominu ostale urice, ki jih prebijajo ta dan pri svojih tovariših sosedih in da bi še večkrat prihiteli v naš krog.

V nadaljnjem govoru se spominja dragih pokojnih tovarišev, delavnih mož, ki jim je kruta smrt prezgodaj pretrgala nit življenja. Dne 13. maja t. l. je legel k večnemu počitku tovariš Anton Žager, nadučitelj petrovski, ki se je z vso svojo žilavostjo dolgo branil podleči smrtni kosi. Kruta usoda mu ni odločila mnogo srečnih dni, ni mu pripustila, veseliti se v polni meri sadu svoje delavnosti in vztrajnosti. Le tuintam mu je zasijal za hip čistejši žarek v njegovo trudapolno življenje in to tedaj, ko so mu tovariši prejšnjega okraja, v katerem je bival mnogo let, podelili častno članstvo, priznavajoč s tem njegove vrline. Da pa si je priboril tudi ugled med narodom, kaže dejstvo, da ga je občina Kokarje imenovala svojim častnim občanom. Kako priljubljen je bil v našem okraju, sploh pa povsod, kjer so ga poznali, je svedočil krasni pogreb. Zemeljske ostanke pokojnega Žagerja smo oddali zemlji, a duh njegov ostane pri nas. Pobrala je smrt dalje odločnega borilca za prava našega naroda, kremenitega značaja, nadučitelja v pokoju, g. Radoslava Škofleka v Vojniku. Pri pogrebu je bilo mnogo članov našega društva.

Žalost se je naselila tudi v obitelji c. kr. nadzornika g. Josipa Supaneka, ki je izgubil svojo vrlo mater, pravo učiteljsko mater.

V Trbovljah je preminul tovariš Aleksander Falk, na Zidanem mostu pa mnogozaslужni kremeniti zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu nadučitelj g. Blaž Kroječ.

V znak sožalja so na poziv tov. predsednika vstali navzoči s sedežev.

Nadalje opozarja tov. predsednik, da dobi naš okrajni šolski svet novega predsednika v osebi c. kr. okraj. glavarja

barona g. Müllerja, ki je došel 28. junija v Celje. Pozival je dalje tovariše delegate, naj se vsi udeležijo „Zavezinega“ zborovanja v Radovljici. Omenjal je tudi razburjenost ob volitvi, pri kateri se je udeleževalo tudi učiteljstvo. Umevno je ob sebi, da je nam učiteljem ob takih prilikah postopati možato, a škandal je, ako se kdo izmed naših vrst druži z nasprotniki. To se je zgodilo v kozjanskem okraju, a učiteljstvo tega okraja se je popolnoma prav maščevalo nad dotičnim tovarišem.

Nato nam je tovariš Kveder podal glavne misli svoje že zadnjič obravnavane teme „Kaj je osobita naša dolžnost?“ ter nas opomnil, da učiteljstvo veliko premalo informira po učencih naše ljudstvo o pravicah našega naroda, ki jih ima tirjati. Tudi v naših ljudskošolskih berilih se bore malo pozve o pravicah, zakaj najvažnejše teh so izpuščene.

Tovariš Gradišnik je priporočal, naj naši delegatje opozore „Zavezo“, da se ta obrne na družbo sv. Mohorja, ki naj izda brošurico, v kateri bi se ljudstvo poučilo v svojih pravicah, ki jih ima tirjati. Naj se vendar enkrat zniža število molitvenikov, a naj se ljudstvu da take duševne hrane, po kateri se mu bo začelo svitati v možganih.

Da se preosnovi zgodovinski pouk v ljudskih šolah, predlaga tov. g. Franjo Krajnc, naj S. Š. M., ki ima skrbeti za dobre šolske knjige, oziroma da iz teh odpravi pomanjkljivosti, stopi v dotiko z „Zavezo“, ki naj razpiše nagrade za dobre sestavke kulturno-zgodovinskega značaja.

V zasebni študij priporoča tov. Kveder za uvod v pravo Gust. Ratzenhoferjevo delo „Wesen und Zweck der Politik“ in delo prof. Gumplovizsa „Verfassungsrecht“.

Pri točki „Iz šolske prakse“ je vprašal tov. Logar kako da je tekom enega leta izšel komaj en zvezek „Mladinske knjižnice“. Sklenilo se je, da eden naših delegatov vpraša pri „Zavezi“ v tej zadevi.

Prihodnje zborovanje se vrši 17. novembra.

Po zborovanju smo se združili v Skalni kleti, kjer nam je pri dobri postrežbi, ob napitnicah in pevanju narodnih pesmi prekmalu potekel popoldan.

Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj je zborovalo dne 1. avgusta pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah. Zborovali sicer smo, a komaj in komaj. Res sramotno je, da imajo nekateri učitelji, posebno pa gđc. učiteljice, tako malo stanovske časti, da se še mesečnih zborovanj vsaj tuintam ne morejo udeleževati. Naš okraj je majhen, malo nas je, a še ti se tako malo brigamo za stanovski napredek.

Prav je rekel g. predsednik: „Ni čuda da slov. učitelji tako malo dosežemo; ko bi naši nemški kolegi bili tudi tako malomarni ne dosegli bi popolnoma nič.“

Sedaj pa k zborovanju! Tudi o tem ne morem dosti povedati. Referent g. T. nas vodi že od novega leta za nos. Tudi sedaj je srečno izostal. Zato pa bo plačal globo v društveno blagajnico, če nam prej ne uide. Imenovan je namreč v drug okraj.

Delegatom na Dunaj je izvoljen g. Urek, njegovim namestnikom g. Klemenčič.

Delegatom za „Zavezo“ so izvoljeni: g. Kristl Alojz, gđc. Hojnik Amalija. Namestnika: g. Krajnc Franc, gđc. Schweigler Marica.

Pri „Lehrerbundu“ nas bo zastopal g. Franc Šijanec in g. Jakob Kopic kot namestnik.

Zastopnikom se povrne polovica voznine.

Ko še učiteljski zastopnik poroča o sejah okrajnega šolskega sveta, se zborovanje zaključuje.

Književnost in umetnost.

Jugoslovanska ideja in Slovenci. Spisal dr. Henrik Tuma, deželni poslanec slovenskih trgov na Goriškem. — Na to znamenito razpravo se ozremo pozneje v posebnem članku.

Sloveški posojilničar. Drugi popravljeni in pomnoženi natis „Navoda o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic“. Spisal Ivan Lapajne v Krškem. Knjiga je posvečena g. Mihaelu Vošnjaku; prinaša tudi njegovo sliko.

Knjigo priporočamo najtopleje. O delu samemu priobčimo pozneje strokovnjaško oceno.